

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. aprīlī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 54/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 464. panta pirmo daļu, otrās daļas pirmo teikumu, 4.¹, sesto un septīto daļu, kā arī 464.¹ panta otrās daļas 2. punktu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 82., 91. pantam un 92. panta pirmajam teikumam, kā arī par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Civilprocesa likuma 464. panta pirmā daļa nosaka: „Lai izlemtu jautājumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, kasācijas sūdzības, pretsūdzības un protestus pēc šā likuma 460. panta pirmajā daļā un 463. panta trešajā daļā noteikto paskaidrojumu iesniegšanas termiņa izbeigšanās izskata Augstākās tiesas rīcības sēdē departamenta priekšsēdētāja noteiktā kārtībā izveidota tiesnešu kolēģija triju tiesnešu sastāvā.”

Šā panta otrās daļas pirmais teikums nosaka: „Ja kaut viens no tiesnešiem uzskata, ka lieta izskatāma kasācijas instancē, tiesnešu kolēģija pieņem lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu.”

Šā panta 4.¹ daļa noteic, ka šā panta otrajā, trešajā, ceturtajā un septītajā daļā minēto lēmumu var sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot šā likuma 229. panta otrajā daļā noteikto.

Šā panta sestā daļa paredz, ka Augstākās tiesas rīcības sēdē tiesnešu kolēģija var izlemt arī jautājumu par atteikumu pieņemt iesniegto blakus sūdzību un citus procesuālos jautājumus, kuru izlemšanai nav nepieciešama tiesas sēde, kā arī pieņemt lēmumu uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai vai iesniegt Satversmes tiesai pieteikumu par tiesību normu atbilstību Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam).

Bet šā panta septītā daļa nosaka: „Ja tiesnešu kolēģijai nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka, izskatot blakus sūdzību, pārsūdzētais lēmums tiks pilnīgi vai kādā tā daļā atcelts vai grozīts, tā Augstākās tiesas rīcības sēdē ar vienbalsīgu lēmumu var atteikties pieņemt blakus sūdzību. Šādā gadījumā samaksāto drošības naudu par blakus sūdzību neatmaksā.”

Savukārt Civilprocesa likuma 464.¹ panta otrās daļas 2. punkts nosaka: „Ja kasācijas sūdzība formāli atbilst šā panta pirmajā daļā minētajām prasībām un ja tiesa, kas taisījusi pārsūdzēto spriedumu, nav pieļāvusi šā likuma 452. panta trešās daļas noteikumu pārkāpumu, tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību arī šādos gadījumos: [...] 2) izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs un ka izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā, lūdzot izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam un 92. panta pirmajam teikumam (pieteikums Nr. 22/2020). Satversmes tiesas 3. kolēģija 2020. gada 3. martā pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma (turpmāk – kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmums).

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

6.1. Kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmumā konstatēts, ka termiņš pieteikuma iesniegšanai par Civilprocesa likuma 464. panta otrās daļas pirmā teikuma un 464.¹ panta otrās daļas 2. punkta atbilstību Satversmei konkrētajā gadījumā skaitāms no dienas, kad tika pieņemts un stājās spēkā Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums par kasācijas tiesvedības ierosināšanu lietā (numurs), ar kuru tostarp atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību par spriedumu daļā, proti, no (datums). Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nav ievērojusi likumā noteikto sešu mēnešu termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā. Tādēļ pieteikums šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrā teikuma prasībām (*sk. kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmuma 9.1. punktu*).

Lai arī izskatāmajā pieteikumā minētais prasījums formāli papildināts ar atsauci uz Satversmes 82. pantu, tomēr arī šajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai par Civilprocesa likuma 464. panta otrās daļas pirmā teikuma un 464.¹ panta otrās daļas 2. punkta atbilstību Satversmes 82., 91. pantam un 92. panta pirmajam teikumam ir skaitāms no 2017. gada 7. decembra.

Tādējādi faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums šajā izskatāmā pieteikuma daļā pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

6.2. Kolēģija 2020. gada 3. marta lēmumā secinājusi, ka Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādā veidā Civilprocesa likuma 464. panta sestā un septītā daļa attiektos uz viņas tiesībām pieteikt noraidījumu tiesas sastāvam vai saņemt motivētu nolēmumu un ka tieši šīs normas katra atsevišķi radītu viņai Satversmes 91. pantā vai 92. panta pirmajā teikumā ietverto pamattiesību aizskārumu (*sk. kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmuma 7.4. punktu*).

Arī izskatāmajā pieteikumā ietvertie apsvērumi par Civilprocesa likuma 464. panta sestās un septītās daļas neatbilstību Satversmes 91. pantam un 92. panta pirmajam teikumam nav mainījušies, un pieteikumā joprojām ir trūkumi, kas

norādīti kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmumā. Izskatāmajā pieteikumā formāli ir ietverts jauns prasījums par minēto Civilprocesa likuma normu neatbilstību Satversmes 82. pantam. Tomēr pieteikuma papildināšana ar formālu norādi uz Satversmes 82. pantu, bez juridiskā pamatojuma tam, kā izpaužas apstrīdēto normu neatbilstība šai Satversmes normai vai kādas tiesības Pieteikuma iesniedzējai izriet no minētās Satversmes normas, nav uzskatāma par pieteikuma juridiskā pamatojuma vai faktisko apstākļu izklāsta izmaiņām pēc būtības.

Tādējādi faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums šajā izskatāmā pieteikuma daļā pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

6.3. Kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmumā norādīts, kāda juridiskā argumentācija uzskatāma par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē, kā arī norādīts tas, kas Pieteikuma iesniedzējai jāpamato, lūdzot Satversmes tiesu izvērtēt Civilprocesa likuma 464. panta pirmās un 4.¹ daļas atbilstību Satversmes 91. pantam un 92. panta pirmajam teikumam. Šajā kolēģijas lēmumā vienlaikus arī konstatēts, kādēļ pieteikums šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām. Proti, kolēģija ir norādījusi, kāds juridiskais pamatojums minētajā pieteikumā nav sniegts (*sk. kolēģijas 2020. gada 3. marta lēmuma 10.1. un 10.2. punktu*).

Izskatāmajā pieteikumā šāds pamatojums vēl joprojām nav sniegts. Savukārt pieteikumā iepriekš jau norādīto argumentu izklāsta un struktūras izmaiņas, to izvērsšana vai apjoma palielināšana pašas par sevi vēl nav uzskatāmas par tādām, kas izmaina pieteikumā ietvertā juridiskā pamatojuma saturu pēc būtības. Arī formāla atsaukšanās uz Satversmes 82. pantu bez nepieciešamās juridiskās argumentācijas nenozīmē, ka pieteikuma juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības.

Tādējādi faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums arī šajā izskatāmā pieteikuma daļā pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu.

7. Papildus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2020. gada 12. martā ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2019-13-01 „Par Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – lieta Nr. 2019-13-01).

Spriedumā lietā Nr. 2019-13-01 atzīts, ka Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa, ciktāl tā attiecas uz lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Satversmes tiesa šajā spriedumā norādīja, ka, ņemot vērā kasācijas instances tiesas nozīmi un funkcijas demokrātiskā tiesiskā valstī, kā arī lēmuma par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību nozīmi civilprocesā, likumdevējam ir jānodrošina, ka šī tiesa efektīvi īsteno savas funkcijas. Pat ja viena lēmuma motivācijas formulēšana rakstveidā, iespējams, neprasītu pārmērīgu resursu ieguldījumu, tiesības nemotivēt lēmumus par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību ļauj ilgtermiņā ietaupīt vērā ņemamu kasācijas instances tiesas laika un darba resursu apjomu (*sk. sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 16.1. punktu*).

Tāpat Satversmes tiesa atzīmēja: lai gan arī civiltiesiskā kārtībā risināmie strīdi var būtiski ietekmēt atsevišķas Satversmē ietvertās personu pamattiesības, civiltiesiska strīda sekas nevar pielīdzināt kriminālatbildībai, kas ir smagākais iespējamais juridiskās atbildības veids. Līdz ar to Satversmes tiesas secinājums lietā Nr. 2017- 23- 01 par nepieciešamību norādīt motivāciju lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību krimināllietā pats par sevi nenozīmē, ka analogisks secinājums būtu izdarāms arī attiecībā uz apstrīdēto normu (*sk. sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 16.2. punktu*).

Satversmes tiesa secināja, ka lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā atbilstoši Civilprocesa likuma 464. pantam tiek pieņemts koleģiāli un vienbalsīgi. Šā lēmuma koleģiāla pieņemšana nodrošina vispusīgu vērtējumu jautājumā par to, vai ir pamats ierosināt kasācijas tiesvedību pēc konkrētās kasācijas sūdzības. Arī lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību ietvertā norāde uz tā tiesisko pamatu sniedz personai pietiekamu informāciju par atteikuma iemesliem. Ņemot vērā civiltiesisko attiecību ietekmi uz personas tiesībām, kasācijas instances tiesas funkcijas un kasācijas tiesvedības

īpatnības, kā arī šā lēmuma pieņemšanas procesu un pamatu, Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertais pamatojuma princips neprasa lēmumā par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību civillietā norādīt tā motivāciju (*sk. sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 16.3. un 16.4. punktu*).

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 54/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš